

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Keskustan aluevaltuustoryhmä esittää 9.12.2025 jättämässään valtuustoaloitteessa, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Siun sote ryhtyy toimenpiteisiin sosiaalihuoltolain mukaisen haittoja vähentävän asumispalvelun järjestämiseksi osaksi alueellista sosiaalihuollon päihdepalvelujen kokonaisuutta. Keskustan aluevaltuustoryhmä on huolissaan niistä asiakkaista, jotka eivät pyri raittiuteen, mutta tarvitsevat palvelutarpeen ja hoidontarpeen arvioinnin perusteella asumispalveluita. Asiasta on jätetty myös 10.11.2025 päivätty samansisältöinen hyvinvointialuealoite päihteet sallivan asumispalvelujen järjestämiseksi Siun soten alueella.

Aloitteissa huomautetaan, että kaikki Siun soten asumispalvelut ovat tällä hetkellä päihteettömiä. Päihteet salliva asuminen tarjoaa kodin ihmisille, jotka elävät päihteiden kanssa ja joiden arki on usein turvatonta. Päihteet salliva asuminen vähentää myös päihteidenkäytön haittoja ja useiden muiden sosiaali- ja terveysten palvelujen käyttöä. Palvelun lähtökohta on ihmisarvon kunnioitus. Suomessa on toiminut vuodesta 2008 alkaen Asunto ensin -malli, joka on onnistunut vähentämään asunnottomuutta etenkin isoissa kaupungeissa. Mallissa asunnon ja palvelun saaminen ei ole sidoksissa elämänmuutokseen, muiden palvelujen vastaanottamiseen tai päihteettömyyteen, vaan lähtökohtana on, että ensimmäinen ihmiselle tarjottava tuki on oma asunto.

Valtuusto- ja hyvinvointialuealoitteessa tuodaan esille, että valvova viranomainen on antanut muualla maassa määräyksiä saman asian saattamisesta kuntoon. Eduskunnan oikeusasiamies on lisäksi antanut 18.12.2025 ratkaisun [Asunnottoman jättäminen ilman sosiaalipalveluja](#), jossa oikeusasiamies katsoo hyvinvointialueen toimineen useassa kohdassa asiakkaan sosiaalipalvelujen järjestämisessä lainvastaisesti. Vakavasti päihdesairas ihminen on haavoittuvassa asemassa oleva ja erityistä tukea tarvitseva.

Päihdehaittoja vähentävän asumispalvelun tavoitteena ei ole raittius, vaan päihteiden käytöstä aiheutuvien terveydellisten ja sosiaalisten haittojen rajaaminen tai vähentäminen, yksilön elämänlaadun parantaminen ja asunnottomuuden poistaminen. Asiakkaille annettavassa ohjauksessa ja arjen tuessa keskitytään muun yksilöllisen tuen lisäksi esimerkiksi päihteiden turvallisempaan käyttöön, tartuntatautien ehkäisyyn, pistovälineiden vaihtoon ja lääkkeelliseen korvaushoittoon, väkivallan ja hyväksikäytön kierteiden katkaisemiseen sekä päihteitä käyttävien asiakkaiden osallisuuden ja ihmisarvon tunnustamiseen ja lisäämiseen. Päihdehaittoja vähentävä asuminen on myös turva erityisesti väkivaltaa ja hyväksikäyttöä kokeville vakavasti päihdesairaille naisille. Huolestuttavaa on ollut nuorten kasvava osuus asiakkaissa, joille päihteettömyys ei ole tavoite.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella päihkeitä käyttäville asiakkaille järjestetään asiakkaan yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin (SHL 35 §) perusteella tuen tarpeen mukaisia sosiaalipalveluita sekä päihde- ja riippuvuustyön erityispalveluita (SHL 24 a §). Oma toimintana hyvinvointialue järjestää päihheet sallivana ja päihteidenkäytön haittoja vähentävänä asumispalveluna tilapäistä asumista (SHL 21 §) sekä tuettua asumista (SHL 21a §). Tilapäinen asuminen turvaa mahdollisuuden yöpymiseen. Tuettua asumista järjestetään kotiin vietävänä palveluna asiakkaan omaan asuntoon. Asunnottomalle asiakkaalle on mahdollista järjestää ensin välivuokra-asumisen avulla oma koti, johon tarvittavat tukitoimet viedään. Tämä on Asunto ensin -mallin mukaista toimintaa. Raskaampia palveluita tarvitseville päihheet sallivaa yhteisöllistä tai ympärivuorokautista asumista (SHL 21 b ja c §) voidaan hankkia yksilöllisen palvelutarpeen arvion mukaan ostopalveluna. Yhden asiakkaan ostopalvelun hinta/vrk on 205–295 euroa eli vuodessa noin 75 000–105 000 euroa. Päihheet sallivaa asumispalvelua ostetaan vuosittain keskimäärin 3–5 asiakkaalle. Näissä tilanteissa asiakas joutuu muuttamaan pois Pohjois-Karjalasta, sillä täällä ko. palvelua tarjoavia palveluntuottajia ei ole. Kaikki asiakkaat eivät ole halukkaita tästä syystä ottamaan palvelua vastaan.

Työikäisten sosiaalipalvelujen edustajat ovat käyneet jo pidemmän aikaa hyvää keskustelua Joensuun kaupungin asuntoimesta vastaavien sekä vuokrataloyhtiön edustajien kanssa päihdehaittoja ehkäisevän yhteisöllisen asumispalvelun järjestämismahdollisuudesta hyvinvointialueen omana toimintana. Joensuun kaupunki on suhtautunut asiaan myönteisesti, mutta sopivan kiinteistön löytämisessä palvelulle on haasteita. Kaupunki on esittänyt mahdollisuutena vuokrata isohko omakotitalo tai kerrostalosta yksi porraskäytävä ko. tarpeeseen, mutta ratkaisut olisivat olleet epätarkoituksenmukaisia. Järjestelyn olisi oltava asiakkaiden asumistarpeen mukaisesti pitkäaikainen sekä täyttää yhteisöllisen asumisen (oman kodin) tiloja koskevat laatuvaatimukset ja kriteerit. Yhteisöllisessä asumisessa kullakin asukkaalla tulee olla vähintään 20 m² asuinhuone, oma wc- ja suihkutila sekä keittiövarustus.

Mikäli sopiva kiinteistö löytyisi, palvelun toteuttaminen vaatisi myös henkilöstöresurssia. Kohteessa tulisi olla henkilökuntaa ja tukea saatavilla asiakkaan tarpeen mukaisesti. Yöaikaan riittäisi vartiointipalvelu, mutta päivällä läsnä olisi oltava sosiaalialan ammattihenkilöstöä ja myös yhteisösosiaaliohjaus voisi jalkautua tarvittaessa yksikköön, jotta asukas saisi matalalla kynnyksellä apua sosiaalihuollon tarpeeseensa. Samalla ehkäistäisiin mahdollisesti naapurustoon ulottuvaa häiriökäyttäytymistä. Oman toiminnan kustannukset riippuvat mahdollisten tilojen koosta sekä työntekijöiden määrästä. Oman 5 + 5 paikkaisen yksikön kustannusten arvioidaan olevan kuukausitasolla noin 40 000–45 000 euroa eli noin 480 000 – 540 000 euroa vuodessa.

Päihdehaittoja ehkäisevän asumisen palvelusta syntyy hyvinvointialueelle kustannuksia, mutta kuten aloitteessa todetaan, se myös toisaalta voi vähentää kustannuksia sekä häiriökysyntää muun muassa päivystyksessä ja erikoissairaanhoidossa sekä raskaammissa sosiaalihuollon asumispalveluissa. Näiden vaihtoehtoiskustannusten arvioiminen on hankalaa. Tällä hetkellä sosiaalipalvelujen toimialueella ei ole suunnitelmissa laajentaa päihdehaittoja vähentävän asumisen järjestämismuotoja hyvinvointialueen omana toimintana.